

Štv.
Broj

4.—5.

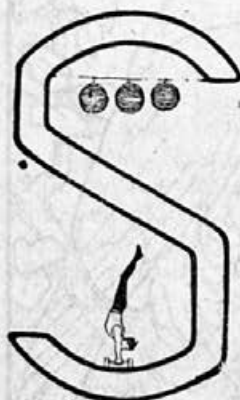
V Ljubljani, maja 1921.

Leto
God. III.

DR. IVAN ORAŽEN

Starosta br. dr. Ivan Oražen.

tal je sredi polja hrast, lep in močan. Kluboval je vsem vremenskim neprilikam in dorasel sam daleč od gozda v košato drevo, največje v okolici. Nekega jutra pa je ležal na zemlji izruvan, in ko so ga ljudje — čudeč se — ogledovali, so zapazili, da mu je črv uničil korenine.

Podobno zgodbi tega hrasta je bilo življenje prvega saveznega staroste br. dr. Ivana Oražna. Ko se je v jutru dne 11. marca raznesla po Ljubljani vest o njegovi smrti, nismo mogli niti hoteli verjeti, da njega ni več med nami. In ko sem v njegovem mirnem domu na Zelenem hribu zrl v voščeni obraz, ko sem zaman čakal, da se še enkrat upro vame njegove resne oči, takrat se mi je vzbudila v spominu prispodoba o hrastu. Vse življenje se je boril in ni ga podrl boj, temveč skrit črv mu je neopaženo glodal na življenskih koreninah in sredi razmaha v najlepšem delu za sokolstvo je legel k večnemu počitku prvi delavec naše narodne vojske — jugoslovenskega sokolstva.

Dasi je šel od nas brez besede slovesa, pustil nam je vendar, kakor dober oče svoji rodbini, oporoko zlatega svojega srca, nauk vsega svojega življenja. Ne da bi pretiraval, lahko rečem, da je usoda sama vzgojevala našega starosta od mladih nog za vztrajnega sokola, ki je nad vse drugo najvišje cenil prijateljstvo, svobodo naroda in bratsko ljubezen do bližnjega. Ni se mu godilo kot Vam, dragi moji sokoliči, ki vas poleg staršev razvaja še množica sorodnikov. Ko je zagledal 8. februarja 1869. luč sveta, bile so mu edini prijatelji razen ljubeče mamice cvetke po poljani in tiha Krka, ki obkroža njegovo rojstno mesto — Kostanjevico. Ob zibelki so mu vtisnile rojenice pečat pomanjkanja in trpljenja na čelo in oboje je občutil takoj, ko je prišel v ljudsko šolo v Ljubljani. V letih, ko so Vaše največje skrbi igre in nagajivost, moral si je naš Ivan sam služiti kruh — s prošnjo pri usmiljenih Ljubljančanih. Navzlic temu je bil v šoli eden najboljših in je to mesto obdržal tudi na gimnaziji. O teh letih svojega šolanja pokojni br. starosta ni mnogo govoril, dasi se ni nikdar sramoval svoje revščine in svoje kmečke matere. Težko mu je pa nedvomno bilo, da je moral v teh letih dobojevati boj za svobodo svojih idealov z lastno materjo. Želel je postati zdravnik, mati pa bi ga rada videla kot novomašnika. Jokala je, prosila, konečno se je jezila, a on ji ni mogel ustreči, ker je bolj ljubil medicinski študij kot polno skledo v semenišču. In z 20timi goldinarji v žepu se je podal na Dunaj na vseučilišče, prepuščen sam sebi, a zvest svojim načelom. Razen medicinskemu študiju posvetil je tam največ truda in volje rajširjenju jugoslovenske misli med dijaštvom. O Jugoslaviji v današnji

obliki nihče niti sanjal ni, in zlasti med hrvatskimi visokošolci je bila močna struja, ki je hotela proglasiti Slovence za planinske Hrvate. V boju, ki je zadobival že ostre oblike, je nastopil medicinec Oražen s svojimi pristaši za čisto jugoslovensko misel s trditvijo, da smo Srbi, Hrvatje in Slovenci le delna plemena enega jugoslovenskega naroda. Prodril je s tem naziranjem na Dunaju, razširjal ga je pozneje v Gradcu, kjer je končal zdravniške študije, ostal mu je zvest vse svoje življenje, dokler ni v letu 1918. doživel zmage te svoje misli — popolnega ujedinjenja Jugoslovenov.

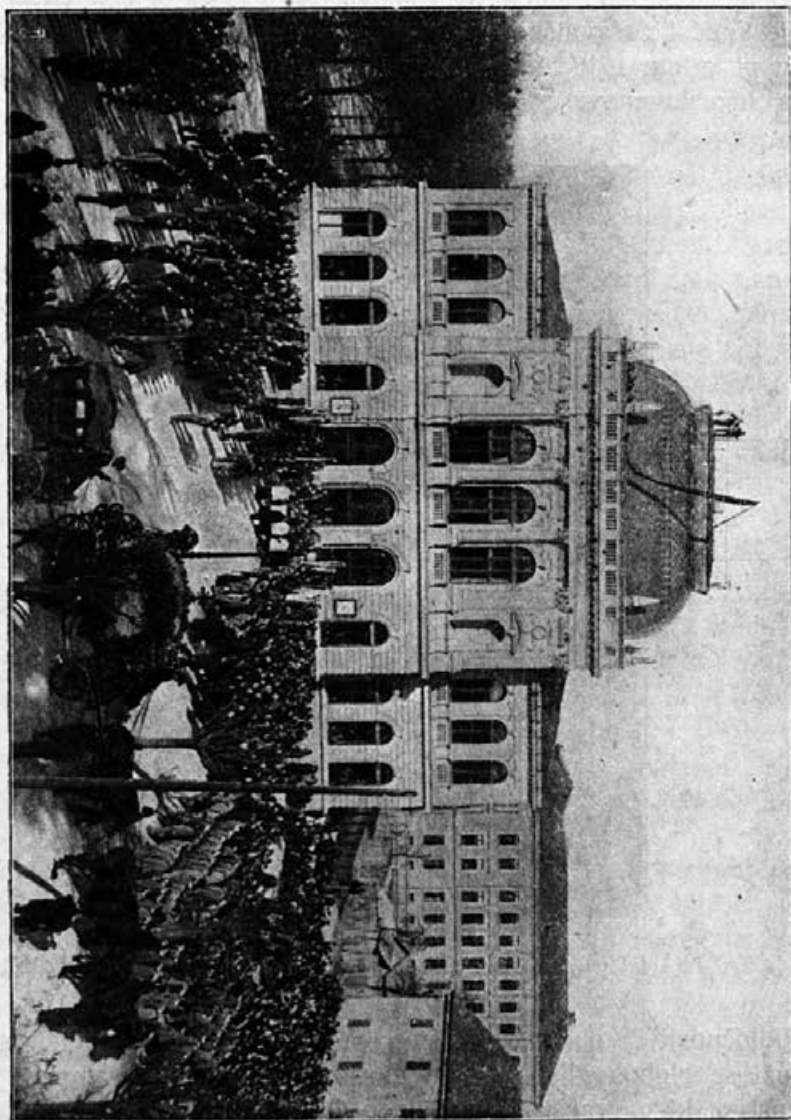
ČASTNA STRAŽA OB KRSTI DR. ORAŽNA V NARODNEM DOMU

Odločnosti in pogumu, ki smo ga občudovali na Ivanu kot dijaku, pridruži se globoka ljubezen do naroda in neomajno zaupanje v jugoslovenstvo, ki ga razširja medicinec Oražen med sodobniki.

Po končanih študijah se je naselil dr. Oražen v Ljubljani kot zdravnik in si tu kmalu pridobil naklonjenost vseh slojev. Ni smatral zdravniškega poklica kot dobičkanosno podjetje kot marsikateri sovrstnikov, študiral je medicino iz človekoljubja in tako je tudi vršil svoj poklic. Ni mi treba posebej povdarjati nesebične požrtvovalnosti, s katero je hitei v balkanski vojni na pomoč bratom Srbom, izpostavljač se tam boleznim, doma pa političnemu priganjanju in prezirljivemu posmehovanju

boljših krogov. „Čim manj in čim revnejši je kdo bil, tem prijaznejši je bil z njim,“ mi je po pogrebu dejal njegov uradni sluga, in v teh besedah je izražen ves njegov značaj. Dostikrat je revežu poleg brezplačnega recepta dal še denar za zdravila in zato mu dvojna hvala zveni iz besed. ki so šle tisti dan iz ust do ust: bil je dober doktor, škoda ga je!

PODSTAROSTA BR. DR. RAVNIHAR GOVORI POSLOVILNI GOVOR BR. DR. ORAŽNU PRED
NARODNIM DOMOM

Lepšega zgleda sokolskega bratstva in demokratičnosti vam ni treba iskati, dragi dečki in deklice, kot je bila nesebična ljubezen našega staroste - zdravnika do bližnjega.

In če boste v poznejših letih hodili po Ljubljani, videli boste na hiši v Wolfovi ulici napis „Oražnov dom za medicince“. To je zadnje velikansko dejanje brezprimernega človekoljubja, s katerim je vse svoje

premoženje volil svojim naslednikom v poklicu, da jih obvaruje skrbi in pomanjkanja, ki sta mu grenila mlada leta.

Sokolíči in sestrice moje! Premlada in predobra so Vaša srca, da bi občutila vso težo besedice — smrt. Solnčni žarki so se lomili na svitlih mečih sokolske straže, ki je spremljala prvega starosto Jugoslovenskega sokolskega saveza k zadnjemu počitku, nam pa je bilo mračno v duši, ker smo zgubili brata. Vi ste gledali jasnih oči na rdeče srajce in vijóče se prapore s skrito željo v srcu, da bi skoro sami bili veliki sokoli — mi pa smo žalostni klonili glave. In ves ta mešani sprevod s prapori, venci itd. ni bil samo poslednja čast, ki smo jo izkazali svojemu starosti, to je bila tudi slavnostna prisega, ostati zvesti njegovim načelom, njegovemu sokolstvu. In predvsem je tvoja dolžnost, sokolski naraščaj, ki boš širil sokolsko misel med jugoslovenskim narodom, ko nas že zdavnaj več ne bo, da ohraniš zvestobo svojemu prvemu starosti. Da se ne strašiš trpljenja, kot se ga ni strašil on, da ljubiš svobodo prepričanja, da žrtvuješ vse za svoj narod in da nesebično pomagáš svojemu bližnjemu. Ker to je zlati nauk sokolstva, to ti nalaga tudi spomin na starosto dr. Oražna. Kadar boš tak, takrat se bodo šele uresničile besede, s katerimi se je poslovil govornik od njegovega trupla: „V naši mladini boš imel lep, vreden, kipeč spomenik. Lahko naj ti bo v naši zemlji, prijatelj!“

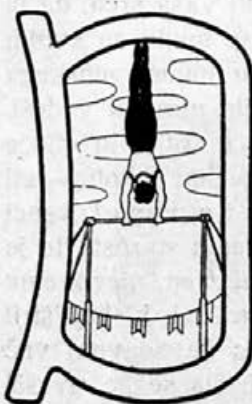
Delo prevzamemo mi, ti pa v miru počivaj!

Slovensko-hrvatski tolmač.

Kluboval = prkosio; gozda = žume; košato = krošnjato, granato; drevo = stablo; izruvan = iščupan; zgodbi = povesti; hribu = brežuljku; še = još; enkrat = jedanput; upro = upru; vame = u me; resne = ozbiljne; podrl = shrvao; temveč = nego; delavec = radnik; dasi = i ako; brez besede slovesa = a da se nije oprostio; vendar = ipak; usoda = sudbina; ni se mu godilo = nije mu bilo; kot = kao; staršev = roditelja; razvaja = mazi, nježi; sorodnikov = rodjaka; razen = osim, sem; cvetke = cveče; obkroža = okružuje; ob zibelki = u kolevci; rojenice = žene, koje kod rođenja prorokuju čoveku sudbinu; takoj = odmah; ko = kod; ljudsko = osnovnu; v letih = u godinama; nagajivost = draženje, zadirkivanje; s prošnjo = molbom; navzlic temu = unatoč toga; eden = jedan; tudi = takodjer; revščine = siromaštva; kmečke = seljačke; nedvomno = besumnje; z lastno = vlastitom; zdravnik = lečnik; novomašnik = mladomisnik; jokala = plakala; jezila = ljutila; ji = jej; ustreči = zadovoljiti; skledo = zdelu, čanak; goldinarji = forinta; Dunaj = Beč; zvest = veran; nihče = nitko; ni = nije; zlasti = osobito; že = već; s trditvijo = tvrdnjom; le = samo; naziranjem = nazorima; pozneje = kasnije; kjer = gde; končal = svršio; zmage = pobeđe; pogum = hrabrosti; globoka = duboka; neomajano = nepokolebivo; zaupanje = nada; sodobniki = višnjacima; študijah = naukama; kmalu = hitro; poklica = zvanja; dobičkanosno podjetje = koristonosno poduzeće; marsikateri = mnogokoji; posebej = posebice; s katero je hitel = usled koje je žurio; revnejši = siromašniji; dejal = kazivao, govorio; uradni = uredski; dostikrat = višeputa; revžu = siromaku; poleg = uz; še = još; denar = novac; zdravila = lekarije; dvojna = dvostruka; zveni = ori, razleže se; tisti = onaj; zgleđa = primera; iskati = tražiti; deklíce = devojčice; če = ako; hiši = kući; dejanje = čin; s katerim = s kojim; premoženje = imanje; volil = zapustio, ostavio; obvaruje = očuva; grenila = gorčila; težo = težinu; solnčni žarki = sunčane zrake; rdeče srajce = crvene košulje; prapore = zastave; sokolski naraščaj = sokolski naraštaj; ki boš širil = koji ćeš širiti; že = već; već = više; ohraniš = očuvaš; zvestobo = vernost; prepričanja = osvedočenja; nalaga = nalaze; spomin = uspomena; šele uresničile = tek obistiniti; poslovil = oprostio; mladini = mladeži.

Slovo od brata staroste.

omove so nam razdejali, duše so nam pomandrili in dolgo vrsto let so nas imeli v suženstvo uklenjene. Ko so odšli, se je po domovini razgibalo tisoče rok in tesali in zidali so, da si postavimo novi dom. Od severa domovine pa tja daleč do juga, od vzhoda do zahoda je bila razpostavljena armada najčvrstjših sinov in hčera, gibala se je, kakor se giblje nikdar mirujoče morje, Kakor prostrano žitno polje je bila naša domovina, valoveče in kipeče, na njem se je križalo nebroj belih cest, po katerih so vozili veseli vozniki. Ves naš dom smo si zbrali za svetišče in vanj so hodili možje in žene, sinovi in hčere, vsa naša mladina. Svečenik pa si nam bil Ti, ki si vabil in klical, govoril in delal in nas pripravljaj za dolgo pot v paradiz velike in slavne bodočnosti.

Ko smo se pripravljali za prvo veliko daritev, katero naj bi darovalo Sokolstvo svoji ujedinjeni domovini, si omahnil sredi vrvenja in veselega hotenja — in nam umrl, da ostane med nami samo Tvoj duh.

Klic iz neznanih daljav je prišel in Ti si mu sledil.

Ponoči Te je poklicalo, kakor ženin pokliče nevesto, da jo odpelje v boljši svet.

Nem in tih si še počakal med rožami rdečih cvetov, da se poslovi od Tebe Tvoj rod in da Te spremi do vrat, skozi katere imajo vstop samo oni, ki so sledili klicu smrti.

Od vseh krajev domovine so prišli Tvoji bratje in sestre po duhu in mislih. Otrok solza, nisi imel sorodnikov po krvi in mesu — v povračilo za trpljenje pa Ti je narod dal največji in najsilnejši rod, ki je izšel iz Tvojega dela in kateremu si Ti, oče, dal svoje misli, svojo voljo in značaj, vso svojo sokolsko notranjost.

Tvoji pogrebci je bil narod Tvoj.

Tam, kjer se kuje narodova moč in sila, na galeriji sokolske telovadnice, si ležal, da sprejmeš zadnje pozdrave svoje mogočne rodbine, da deliš zadnje opomine svojim sinovom, da posvetiš ta prostor, da bo vsak, ki bo v bodočnosti mimo šel, ponavljal prisego, storjeno narodu in njegovi sreči. Zadnjič si zbral okoli sebe svojo armado nikdar mirujočega dela, da ji z veličastnostjo svojega tihega in mirnega obraza ponoviš besede, s katerimi si v življenju bodril, ustvarjal in osvajal. Da odideš v zaupanju na našo vajo in moč. —

Narava je dala ves svoj kras, da Te z njim počasti na zadnji poti. Z žalostnim narodom, ki je širom domovine odložil delo v žalosti, je šlo solnce pod nebom in Ti je v grob poslalo žarke, da si z njimi okrašen in se z njimi poigravaš vse večne čase.

Ni še umrl kralj, kateremu bi narod dal tako slavo, kakor Tebi. Za ljubezen si žel ljubezen. Sokolski narod, sokolske zastave, pevski zbori, žalujoče ljudstvo, venci rož, simboli ljubezni, ranjena srca, solzne oči — te so Tvoji pogrebci. Pred Narodnim domom v Ljubljani so se Ti poklanjale zastave Sokolov iz vseh koncev domovine, tam Ti je v slovo donela pesem, katero je z „Glasbeno Matico“ pel in čutil ves narod, tam Ti je brat podstarosta govoril v slovo: — in tu se srečamo z drugo njegovo lastnostjo: brezprimerna ljubezen do naroda svojega. V iskanju za sredstvi, kako udejestviti to ljubezen, se je oklenil misli sokolske. Ona je sposobna spasiti narod, ga osvoboditi telesnega in duševnega robstva ter mu dati potrebnega razmahā za njegovo veličino. — V dolgi dobi 14 let je stal na čelu našemu Sokolstvu, kot njegov re-

SOKOLSKA KONJENICA V POGREBNEM SPREVODU DR. ORAŽNA

prezentant ga je vodil od zmage do zmage tudi na svetovnih popriščih; v sokolski misli združiti ne samo Jugoslovenstvo, ampak vse Slovanstvo, ta ideal mu je lebdel pred dušo. Plemenita njegova duša je bila mehka kakor vosek; toda v trd granit se je izpremenila, kadar je zagovarjal gesla sokolska, kadar mu je bilo braniti čast in prava narodova. Seme, ki si ga bil zasejal v njivo sokolsko, obrodi sočne, bohotne sadove, le ti bodo živa priča Tvojega častnega spomina. —

Dvignili so krsto na voz in sokolska konjenica je obotavlja je otvorila žalni sprevod skozi množice ljudstva tja ven iz Ljubljane pred obličje naših gora, vernih stražnikov naše veličine, da Te tam polože k odpočitku. Mirno veličastno je korakalo pred krsto jugoslovensko Sokolstvo, poglobljeno v resno žalost, članstvo, članice, naraščaj. Tiho, kakor mora biti na poti v največje svetišče, se je pomikal sprevod, samo akordi godbe so žalostno pluli pod nebom. Pred pokopališčem so dvignili krsto

zastopniki vojaštva in jo nesli v cerkev, iz cerkve do grobnice pa so nosili krsto Sokoli, kajti vsak drugi bi omagal.

Ob odprtem grobu se je narod razplakal, poslovil z besedami in pesmijo: „Lepše solnce njemu sije, lepša zarja rumeni.“

S sabo pa je vsakdo vzel spomin na Te: Tvoje bratstvo in človekoljubje, Tvojo veliko vero v našo zmago. Ta spomin spaja nas in Tebe, tako, da za nas nisi umrl. —

Slovensko - hrvatski tolmač.

Slovo = oproštaj; razdejali = razrušili, opustošili; pomandrali = pogazili; uklenjene = okovane; razgibalo = razmahalo; rok = ruku; vzhoda = istoka; zahoda = zapada; ves = sav; vanj = unj; vabil = pozivao; klical = zvao; paradiz = raj; daritev = darovanje, žrtvu; si omahnil = uskolebao si; hotenja = volje; klic = poziv; daljav = daljina; prišel = došao; poklicalo = pozvalo; ženin = mladoženja, zaručnik; rdečih = crvenih; poslovi = oprosti; spremi = doprati; skozi katere = kroz koje; vstop = ulaz; otrok = dete; v povračilo = kao nagrado; izšel = izašao; pogrebci = sprovodjani, sprovodnici; opomine = opomene; storjeno = položeno; zadnjič = zadnjiput; v zaupanju = u nadi; vajo = vežbu; rož = cveća; koncev = krajeva, strana; lastnostjo = svojstvom; v iskanju = v traženju; udejstviti = obistiniti; oklenil se = prihvatio se; od zmage = od pobeđe; ampak = nego; izpremenila = pretvorila; obrodi = uroditi će; bohotne = obilne; priča = svedok; spomina = uspomene; krsto = mrtvački les; obotavlja je = zatezajuči; stražnikov = stražara, čuvara; poglobljeno = zadubljeno; resno = ozbiljnu; godbe = glazbe; so pluli = su se razlegali; pokopališčem = grobljem; kajti = jer; omagal = onemogao; zarja = zora; s sabo = sobom; zmaga = pobeđa.

Ustanovna listina k dr. Oražnovi oporoki.

K svoji lastnoročno pisani oporoki z dne 22. decembra 1919. določam naslednje.

§ 1.

Ustanavljam dijaški dom, ki se imenuje „Oražnov dom“ in ki mu pripadejo v last v § 2. našete nepremičnine kot osnovna glavnica, moja gotovina in vrednostni papirji pa kot sklad za preuredbe in vzdrževanje.

§ 2.

Ustanovi pritičejo:

a) Moja hiša št. 12 v Wolfovi ulici v Ljubljani v namen, da bodo v njej dijaki brezplačno stanovali. Hiša se ne sme niti odsvojiti niti v noben drugi namen porabiti. Sobe za dijake je prirediti v vseh stanovanjih razen pritličja in traktov na dvorišču, ki naj se za vzdrževanje te nepremičnine ugodno v najem oddajajo. Zemljiške in stavbne parcele (v Mestnem logu, na Friškovcu), ki se oddajajo za vzdrževanje ustanove v zakup, se smejo, kakor določim doli v § 3., parcelirati in prodati, a denar se mora najmanj po dve tretjini nameniti glavnici ustanove, le po

eno tretjino se sme, toda le če bo sila, porabiti za vzdržavanje ustanove in pokritje dolga, ki ga dovolim najeti na to hišo, ako bi ostavljena gotovina in vrednostni papirji ne zadoščali za preuredbo stanovanj in za opremo dijaških sob. Sobe naj bodo preproste; železna postelja, omarica, umivalnik, omara, miza in 2 stola. Posojila je najeti le, kolikor bi bilo neobhodno potrebno, pri Mestni hranilnici ljubljanski proti ugodni amortizaciji.

b) Moje posestvo na Zelenem hribu v Ljubljani z določbo, da se hiša in hišica (v tej je sedaj hišnik), vrt in hrib za hišo ne smejo nikoli prodati. Pač pa dovolim s pogojem §-a 3 prodati ostale parcele, zemljiške in stavbne, a kupnino je porabiti po dve tretjini za pomnožitev glavnice. le eno tretjino se sme, toda le če bo sila, porabiti za vzdržavanje „Oražnovega doma“ in za pokritje dolga, ki ga dovolim obremeniti tudi na hišo, ako bi poleg ostavljene gotovine in vrednostnih papirjev najem pod a) gori ne zadoščal za preuredbo stanovanj in za opremo dijaških sob. Posojilo je najeti, kakor pod a). Hiša, hišica, vrt, hrib in parcele je dajati v zakup, a zakupnino je porabljati za vzdržavanje „Oražnovega doma“.

c) Moje posestvo v Kostanjevici na Dolenjskem z določbo, da se od tega posestva nikoli ne sme nič odsvojiti. Posestvo je oddati v zakup in dohodki naj služijo vzdržavanju „Oražnovega doma“. Za zakupnika je jemati v prvi vrsti oženjenega ubožnega občana mestne občine Kostanjevica, le ako vrednega prosilca ne bi bilo, je v drugi vrsti upoštevati oženjenega, ubožnega, poštenega in zanesljivega občana Sv. Križ pri Kostanjevici in Št. Jernej na Dolenjskem. V vsakem primeru ima prednost pred ostalimi tak, ki je nezakonsko rojen. Zakupnina ima biti zmerna. Ako nobenega vpoštevanega prosilca ne bi bilo, tedaj se sme posestvo za največ tri leta oddati po parcelah na dražbi v zakup. Prihodek gozda služi vzdržavanju „Oražnovega doma“.

§ 3.

Prodati se smejo zemljiške in stavbne parcele posestev pod a) in b) v § 2. stoprav v času, ko po občnem mnenju denar ne bo več podvržen krizam denarne vrednosti.

Kadar bo po izvršenih prodajah in zaradi urejenih občnih razmer toliko ustavljenih dohodkov, da bo brez poseganja po glavnici mogoče, takrat se smeta v § 2. pod b) in c) navedeni hiši v zakup ali najem oddajati tako, da se i na Zelenem hribu i v Kostanjevici za ustanovo pridrži nekaj sob ali pa tudi celo prvo nadstropje v ta namen, da se da v počitnicah ali tudi za daljše dobe brezplačno stanovanje oboelim, zlasti pljučno šibkim dijakom. Za potrebno preuredbo in opremo sob se smeta nepremičnini vsaka, kolikor se nje tiče, proti ugodni amortizaciji obremeniti, kostanjeviško posestvo le z zajmom pri kostanjeviški občinski hranilnici.

Ako bi bilo vzdrževanje ene ali druge teh dijaških kolonij že poprej

mogoče, nego se izvrše prodaje parcel, naj se ustanovi naselbino poprej in naj se dotična nepremičnina obremeni poprej. Toda dohodki nepremičnine „Oražnovega doma“, t. j. hiše in posestva v Wolfovi ulici št. 12, se za ti naselbini rabiti ne smejo.

§ 4.

Brezplačno stanovanje v „Oražnovem domu“ in v njegovih naselbinah pristoji:

I. Ubožnim slušateljem medicincem ljubljanskega vseučilišča, ki so slovenske narodnosti. Prednost gre nezakonsko rojenim. Zakonsko rojeni

SOKOLSKI NARAŠČAJ V POGREBNEM SPREVDU DR. ORAŽNA

dobe le preostala mesta. Kolikor bo potem še mest preostajalo, so podeliti medicincem srbske in hrvatske narodnosti, obojim enako število, a tudi pri teh imajo izključujočo prednost nezakonski. Ako tudi potem vsa mesta ne bi bila podeljena, je podeliti ostala mesta slušateljem drugih ljubljanskih fakultet, toda samo nezakonsko rojenim in zgolj Slovencem ter nebogoslovcem.

II. Ako bi prestala medicinska fakulteta v Ljubljani, potem je podeliti mesta ubožnim slušateljem pravnikom, filozofom in tehnikom, ki študirajo na ljubljanskem vseučilišču (tehnik) in so slovenske narodnosti; tudi tu je mesta podeliti v prvi vrsti nezakonsko rojenim, potem stoprav drugim. Kadar bi ostalo še kaj mest, dati jih je v prvi vrsti nezakonskim, v drugi vrsti ubožnim vseučiliščnikom (srbske in hrvatske narodnosti).

III. Ako bi prestalo vseučilišče v Ljubljani, je podeliti mesta ubožnim srednješolcem vseh srednjih šol (gimnazij in realk) v Ljubljani, ki (ex II. zgoraj) srednješolcem (ibidem).

IV. Ako bi prestale vse srednje šole v Ljubljani, je podeliti mesta ubožnim šolarjem ljubljanskih ljudskih šol, ki (ex II. zgoraj) šolarjem (ibidem).

§ 5.

V primeru prejšnjega paragrafa, točka IV., bi se pritličje hiše št. 12 ne dalo v najem, ampak uporabilo bi se za kuhinjo in za oskrbne organe. Za hrano dečkom naj poskrbi kako karitativno društvo.

Čim bi se sovražnik umaknil in bi dobili višje in srednje šole slovenske, preiti ima ustanova na dijaške medicinece (I.). Ako teh vsaj še eno leto ne bi bilo, na vseučilišnike sploh (II.); in ako teh tudi še eno leto ne bi bilo, na srednješolce (III.). Toda čim bi nastalo vseučilišče, pride ustanova takoj na medicinece (I.) in le, če medicinske fakultete najmanj eno leto ne bi bilo, na vseučilišnike sploh (II.), na te le dotlej, da se medicinska fakulteta ustanovi.

§ 6.

Nadzornik v „Oražnovem domu“ in v vsaki od kolonij naj bo:

ad I. slovenski medicinec višjih semestrov,	} ki ga določi upravitelj „Oražnovega doma“.
„ II. „ visokošolec višjih semestrov,	
„ III. „ srednješolec najvišjega razreda,	
„ IV. „ učiteljski pripravnik ali suplent,	

Pod I. do III. imenovani se določi izmed dijakov v „Oražnovem domu“. Pod IV. imenovani dobi brezplačno stanovanje v „Oražnovem domu“.

Mimo tega je nadzorništvo častna dolžnost brez nagrade.

Nadzornikov posel je, da nadzira, da se hišni red ne krši in da prekršljaje prijavlja upravitelju.

§ 7.

Upravni odbor ali kuratorij, ki vodi upravo ustanove in odloča o prošnjah za podelitev mest, tvorijo v primerih:

ad I. dekan medicinske fakultete v Ljubljani kot predsednik, potem dekan pravne fakultete v Ljubljani in tisti zdravnik, ki ga imenuje komora zdravnikov v Ljubljani, in če te ni, društvo zdravnikov, v Ljubljani;

ad II. dekan pravne fakultete kot predsednik ter dekana filozofske in tehnične fakultete;

ad III. ravnatelja I. in II. gimnazije in I. realkē v Ljubljani.

Ako bi bila le 2 zavoda, ne trije, potem je tretji član najstarejši slovenski profesor teh zavodov. Ako bi bil zavod le eden, potem sta ostala dva člana najstarejša 2 slovenska profesorja zavoda; predseduje ravnatelj I., oziroma edine gimnazije;

ad IV. ravnatelji treh prvih deških ljudskih šol v Ljubljani, med njimi ravnatelj prve deške ljudske šole kot predsednik. Ako bi bila ravnatelj le dva, potem je tretji član odbora najstarejši slovenski učitelj teh zavodov. Ako bi bil ravnatelj le eden, potem bosta ostala dva člana odbora najstarejša slovenska učitelja edinega zavoda.

Sklepa kuratorij o vseh vprašanih z večino glasov. Le kadar bi sklepalo o prodaji kake parcele, ki se sme po določbah §§ 2. in 3. te listine odsvojiti, potem mora biti sklep soglasen, inace se nepremičnina ne proda.

Člani upravnega odbora (kuratorija) naj smatrajo svoja mesta za častna mesta.

Upravni odbor (kuratorij) ima imenovati upravitelja, da nadzira gospodarstvo, da ukrepa o malih odredbah, da poroča upravnemu odboru (kuratoriju) in da določuje v § 6. imenovane nadzornike.

Tudi upravitelj naj smatra svojo nalogo za brezplačno in častno dolžnost, toda gotovi izdatki se mu povrnejo iz sklada za vzdržavanje ustanove. On sme biti eden izmed članov upravnega odbora (kuratorija), vendar pa želim, da se ta posel poveri človeku, čigar karitativna zmisel je priznana in ki se morda za to upraviteljstvo prostovoljno prijavi.

Upravni odbor ni podvržen kontroli države.

§ 8.

Ad I. Takoj po moji smrti, še preden se imovina izroči predsedniku upravnega odbora (kuratorija), naj dekan medicinske fakultete v Ljubljani skliče upravni odbor (kuratorij), da ukrepe, katere prenapredbe in opreme so v „Oražnovem domu“ potrebne. V ta namen se porabi po dednih pristožbinah in stroških zap. obravnave nezaseženi ostanek moje gotovine in pa vrednostni papirji, ki jih je prodati. Ako to ne bi zadoščalo, je na „Oražnov dom“, t. j. na hišo v Wolfovi ulici št. 12, vzeti posojilo pri Mestni hranilnici v Ljubljani, kolikor bo potreba za uredbno in za prvo vzdržavanje. Stanovanja v „Oražnovem domu“ naj se dijakom podeli, če le mogoče, že prvi semester po moji smrti.

Ad II. Ako bi medicinska fakulteta prestala, naj zadnji dekan ustanovo in obračun odda dekanu pravne fakultete v Ljubljani (da skliče svoj upravni odbor za ukrepanje).

Ad III. Ako bi vseučilišče v Ljubljani prestalo, naj zadnji dekan pravne fakultete ustanovo in obračun odda ravnatelju I. slovenske gimnazije v Ljubljani kot pod II.).

Ad IV. Ako bi zadnja srednja šola v Ljubljani prestala, naj zadnji ravnatelj imovino in obračun izroči ravnatelju I. deške ljudske šole v Ljubljani (kot pod II.).

§ 9.

Na dijake, ki bodo uživali mojo ustanovo, apeliram, da pridno študirajo in tako koristijo sebi in domovini. Na dan obletnice moje smrti naj upravni odbor (kuratorij) obiše dijake v „Oražnovem domu“, da jih opozori na gornji poziv in da jim obrazloži geslo mojega časa: „Vse za svobodo in narod!“

Dr. Ivan Oražen l. r.

Hiša = kuća; v namen = u svrhu; odsvojiti = izvlástiti, eksproprijirati; noben = ni-
koi; razen = osim, sem; pritličja = prizemlja; traktov = gospodarskih zgrada; stavbene
parcele = gradjevne čestice; kakor določim = kako ću odlučiti; denar = novac; toda le
će ali samo ako; zadoščali = dostajali; miza = stô; 2 stola = 2 stolice; najeti = naj-
miti; z določbo = odlukom; hišica = kućica; hišnik = kućnik, pazikuća; hrib = brežuljak;
kupnino = utjerani novac; obremeniti = opteretiti; naj = neka; jemati = uzeti; obćana =
općinara; upoštevati = uzeti u obzir; zmerna = umerena; nobenega = nikoga; gozda = šume.

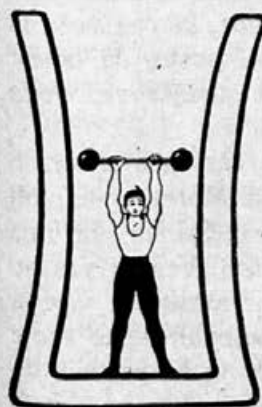
§ 3. Poseganja = diranja; nadstropje = kat, pod; v počitnicah = o praznicima; šibkim
= slabotnim; hranilnici = štedionici; nepremičnina = nepokretnina; število = broj; študi-
rajo = uće; šolarjem = učenicom; ljudskih = osnovnih; sovražnik = neprijatelj; vsaj še
= barem još; sploh = uopšte; takoj = odmah; hišni red = kućni red.

§ 7. O prošnjah = o molbama; tvorijo v primerih = čine sledeći; trije = tri; sklepa
= zaključuje; vprašanih = pitanjima; ukrepa = uglavlja; poroća = izvećuje; toda = ali;
vendar = ipak; še preden = još pre nego; skliće = sazove; ukrene = odlući; katere =
koje; dednih = ostavinskih; nezaseženi ostanek = zastanek, koji ne zahvaća; zadoščalo =
bilo dosta; obiće = pohodi.

V. G.:

Sokolicima oslobodjene Dalmacije

onim danima, kad su se crni oblaci spuštali na Vaše
glave, a Tama i Kukavnost s onju stranu Jadrana
kovali okove da sputaju vašu mladu snagu — bili
smo uz Vas: pratili smo Vašu sudbinu, osećali smo
Vašu bol i patnju i skupa očekivali slobodu.

Danas kad su i Vas obasjale tople zrake našeg
sunca, kad je nestalo tame a teški okovi popucali
— delimo Vaše veselje i kličemo našim mladim so-
kolovima, stupovima naše sreće, temelju Jugoslavije,
sokolski Zdravo!

Veselite se, mlada braćo! Ali u svojim srcima
očuvajte gorku uspomenu na prošle crne dane. Još
kljun mletačkih galija reže, valovlje našeg mora, a njihove utrobe muklo
jeće jaukom roblja — naše neoslobodjene braće.

Još se po našim ubavim obalama razleže plač rastuženih — naših
matara — naših sestara.

Još tuđinac hara naše krajeve — naše Primorje.

Braćo, uspomena na prošle boli neka Vas seća na patnje neoslo-
bodjenih sokolova Zadra, Reke, Istre, Trsta i Gorice — a oslobodjenje
njihovo neka bude naša sveta dužnost.

Neka Vaša snaga bude čvrst bedem na obalama našeg sinjeg mora
a buzdovan Kraljevića Marka neka strši put onih obala.

Zdravo, gordi čuvari naših kršnih obala plavog Jadrana!

Hrvaško - slovenski slovar.

Tama = tema; kukavnost = revščina; sputaju = vežejo; snaga = moč; sudbinu = usodo; patnju = muko; zrake = žarke; bračo = bratje; gorku = grenko; uspomenu = spomin; galija = velika ladja; muklo = molčeče; ječe = stokajo, tarnjajo; jaukom = jokom; roblja = sužnjev; još = še; ubavim obalama = lepem obrežju; plač = jok; tudjinac = tujec; hara = pleni; bedem = žid; sinjeg = sivega; buzdovan = kij, bat; štrši = ščetini se, stoji po koncu; put = proti.

2. I. L.:

Sokoliči.

astopili ste po trije in trije kakor privezani na beli drog, ki so ga na to spretno dvigale vaše roke in ste se gibali okoli njega v strumnih mladih gibih, kakor da ga ni. In vendar je on vas združeval po tri in tri. Zdelo se mi je to znamenje našega troedinstva. Iz mladeničev boste vzrastli možje, domovina vas bo klicala, da ji daste svoje sile: sinovi bivših treh narodov boste nosili skupno breme, in to breme bo lahko, ker ga boste obvladali v troje. In gibali se boste okoli njega krepko in svobodno, kakor da to ni breme ampak le vez, ki vas veže in podpira v skupnih gibih. Spoznali boste, da bolešt bolj stalno družiti ljudi, nego radost in da je dolžnost silnejša vez nego svoboda.

Po tri in tri. Drog je bil eden, a ob njem so se razvijale sile treh teles; in če je zaostal eden, je bil skupen učinek skažen. Morebiti ste stali ob drogu eden iz Slovenije, drugi iz Hrvatske, tretji iz Srema. In vaja je šla kakor na udar, ker ste bili vsi vzgojeni v eni šoli. Vzgoja vas bo pripravila za velika bremena bodočnosti. Naj bi bila takrat pri vas ta enotnost in breme ne bo breme, ampak vez. In premagovali boste svoje naloge z lahkoto in uspehom. Svet bo gledal vaše delo in bo priznal, da ste eno, ker v treh družite eno silo in ta sila je tem silnejša, ker jo veže ena vez in pomaga tudi slabšemu do popolnosti. Zato ne pozabite na mariborski dan, ko ste v vajah z drogi pokazali simbolično svoje edinstvo, vez treh sil, ki kaže zmago nad tem, kar vas družiti in teži. Kajti kar teži, to tudi družiti. In kdor beži od bremena, beži od vezi in izdaja skupno stvar. In bo padel oslavljen sam v sebi, kajti le v zvezi je sila. In ta sila je tem gibčnejša in prožnejša, čim boljša je vzgoja in vaja. Zato se vzgajajte in vadite za ta skupna bremena, ki vas čakajo v bodočnosti. Tako vam bremena ne bodo bremena, ampak vezi, okoli katerih se bodo razvijale vaše mlade sile. Čim več vas bo, bolj bo vas spoštoval svet. Po trije in trije boste služili domovini, ki bo plačala vaš trud z blagoslovom, ki se rodi iz reda in dela.

Drog = palica; v strumnih = napetih; ni = nije, nema; klicala = zvala; ampak le = nego samo; skažen = pokvaren; vaja = vežba; udar = mah; enotnost = jedinstvo; naloge = zadače; pozabite = zaboravite; teži = daje poteškoče; kajti kar = jer što; izdaja = izdaje; vadite se = učite se;

VODENIK VERA:

Bodimo Sokolice!*)

zdravem telesu biva zdrav duh. Po tem izreku so se ravnali že stari Grki. Vedno in povsod so skrbeli za telesno vzgojo svoje mladine. Tega duha prežeta sta bila tudi odlična Čeha, velika Slovana, J. Fügner in M. Tyrš, ki sta ustanovila v Pragi prvo sokolsko društvo. Enaka sokolska društva so se potem ustanovljala po vsem slovanskem svetu. S plamtečo besedo sta navduševala češko mladino za telovadbo; s pesom pa sta širila misel sokolstva in narodne zavesti. Dokazala sta, da je bodočnost Slovanstva velika. Cilj sokolstva je, s telovadbo ohraniti ali ustvariti zdravo, močno in lepo telo. Telovadba nam krepi zdravje in

nas utrjuje za življenske boje ter nam daje veselja do življenja. Telesno krepak človek se varuje vseh nezmernosti. Z redno telovadbo nam raste pogum in vztrajnost. Z eno ali dvomesečno telovadbo ne bomo dosegli vsega, ampak šele dolgoletne vaje nas vodijo do cilja. Sokolstvo nas navdušuje k velikim dejanjem in nas uči natančnosti in vestnosti, kar nas navaja k dobremu gospodarstvu in štedljivosti.

Vsak Sokol naj prenese vsa sokolska načela v javno življenje. Predpogoj vsakega uspeha je sokolska disciplina.

Sokolstvo vzgojuje narodno zavednost.

Dolžnost vsake Sokolice je živeti in delati za narod. Priznavaj povsod, da si Slovanka in povsod dvigaj ponosno slovansko zastavo! V bratstvu tiči sokolska moč. V sokolski družbi ne dajaj prednosti niti imetju, niti naslovu; vsakega ceni po njegovih vrlinah. Pri sokolski telovadbi so vsi stanovi brez razlike enakovredni.

Sokolstvo stremi tudi po duševni povzdigi. Prireja predavanja, ustanavlja knjižnice, prireja dostojne zabave itd. Sokolstvo vzgojuje telesno in duševno popoln narod.

Bodimo ponosne, da smo učenke slavnega Tyrša, delajmo povsod na povzdigo in ugled Sokolstva, pridobivajmo mu novih članov, kratko: Bodimo zavedne Sokolice!

*) Tale članek, ki kaže, kako pojmujejo nekatere članice ženskega naraščaja sokolsko misel, nam je poslala sestra, ki obiskuje III. razred meščanske šole v Mariboru. Op. uredn.

Vedno = uvek; s plamtečo besedo = gorljivim rečima; sta = su; telovadba = telovežba; peresom = perom; zavesti = svesti; obraniti = očuvati; varuje = čuva; nezmernosti = neumerenosti; pogum = hrabrost, mrtanost; vaje = vežbe; dejanjem = činima; natančnosti = tačnosti; vestnosti = svestnosti; predpogoj = preduvet; zavednost = svest; liči = leži; moč = snaga; ne dajaj = ne polazi; imetju = imanju; stremi = žudi; prireja = priredjuje.

DR. I. L.:

Sokolska beseda.

Il sem zadnjič na neki sokolski javni telovadbi: uspehi so bili sijajni in gledalci so bili navdušeni. Okoli mene so se vzpenjali člani naraščaja, lezli so na stole, da bi boljše videli. To ni bilo dostojno, a jaz sem jim odpustil, dobro vedoč, da ni še vsak sokol, če nosi sokolski kroj. A bila je tam tudi stara ženica in mati z dvema otrokoma. Tudi ti dve sta hoteli videti, naši mladiči pa se na to niso ozirali. To ni bilo sokoisko. Spoznal sem, da je treba med naraščajem še mnogo družabne vzgoje.

Poslušal sem njih govorjenje. Gledali so telovadbo in ker so se nekateri sokoli sijajno izkazali s svojimi vajami, so moji mladiči vzklikali od začudenja: ejduš, al' s' vidu? Mojklet, a' t' nism djau? itd. Ne maram ponavljati. Ko je nastopil naraščaj, so bili tudi ti dečki v vrstah. Telovadili so dobro. Toda njih vedenje in govorica je uničila že vnaprej ves užitek, ki bi ga nudila telovadba. Bilo mi jih je žal, taki dečki, pa tako vedenje in take besede! Vzgoja duha mora iti vzporedno z vzgojo telesa. Treba je, da vidimo svoje napake in se jih odvadimo, predno jih nam očitajo nasprotniki. Zato pazite na svoje besede in na svojo govorico.

Kletev je grda razvada, ki se je vsak lahko odvadi. Ona je vedno dokaz notranje duševne surovosti. Človek se je privadi tako, da je niti ne čuti in vendar ga kazi. Ako pri našem prepostem človeku neradi slišimo take grde izraze — koliko bolj zoperni so iz ust mladega inteligentnega človeka. Zato poslušajte dobro sebe in druge in bodete takoj občutili, kaj ni lepo.

Govorite lepo slovenščino. Mi smo ujedineni in naša dolžnost je govoriti lep čist jezik, ki ga bodo tudi naši bratje lahko razumeli. Ni treba, da govorimo čisto književno slovenščino, treba je, da se izogibljemo grdih tujih izrazov in da govorimo lepo naravno in razumljivo. Lepa

govorica dela čast človeku ravno tako kakor čedna obleka. V govoru se izražajo naše misli in najlepša misel ni lepa, če ji ne daš lepe oblike. Zato ti bodi pravilo: govori lepo svoj jezik in ga ne kazi z grdo izgovorjavo in s tujkami. Ne govori po nepotrebem; beseda ti bodi dragocen zaklad. Zato jo premisli, predno jo izgovoriš. Beseda ti bodi sveta, zato mora biti v nji vedno resnica. Laž je najgrši madež na človekovem značaju. Ako si dal komu besedo, jo izpolni. Zavedaj se tudi v tem, da si sokol. Pomisli, koliko se je boril naš narod, da je ohranil svoj jezik — svoj zaklad. Zato ga ne onečaščuj in govori vedno in povesod tako, da se bo pokazala njegova krasota.

Slovensko - hrvatski tolmač.

Lezli = plazili; stoli = stolice; vedoč = znajući; kroj = odoru; dvema otrokoma = dvoje dece; družabne = društvene; ej duš, al' s vidu = duše mi, jeli si video; moj klet, a' t' nism djau = preklet, nisam li ti govorio; vedenje = ponašanje; govorica = govor; uničila = uništila; napake = pogreške; razvada = navika; ki se je = koje se; odvadi = oduči; privadi = priuči, kazi = ruži; grde = ružne; zoperni — odurni; izogibljemo = čuvamo; obleka = odelo, odeća; tujkami = tujjim rećima; resnica = istina; najgrši madež = najružnija mrlja; zavedaj se = budi svestan.

BOGUMIL TONI, SAMOBOR:

Naše bašče.

Dodjite u bašče naše lepe
što ih zlatno sunce obasjava;
dodjite u bašče naše lepe
gdje miriše već ljubica plava.

I gdje trešnja sipa belo cveće
i padaju travom rosne zvezde,
u krošnjama mirisnim i mladim
sitne ptice gdje se tiho gnezde.

Dodjite u bašče naše lepe
nek se čuje pesma, dečja graja,
mlada Proljet klikuje od sreće,
mlada Proljet došla je iz gaja!

Sokolskemu naraščaju.

(Dalje.)

avest rastoče moči pa ti daje drugo dragoceno lastnost: samozavest. Na sebi opazuješ, da nisi pohabljenček, ki bi se moral sramovati svojega telesa, da nisi slabič, ki bi ga podrl močnejši vetrič, da si nasprotno krepak deček, na katerem se z zadovoljstvom ustavi pogled. To zadovoljstvo je tem večje, če se z močjo družijo tudi nравstvenost in skromnost, ki toliko dičita mladeniča. Hrabrega srca si ne morem misliti, brez teh treh lastnosti.

Zavest lastne moči ne dopušča, da bi se zanašal samo na tujo pomoč, naučiš se zanašati v prvi vrsti na se, smelo se postaviti po robu nasprotstvu in odločno se spustiti v življenski boj. Da, življenje je boj, toda samopogumnemu je v njem sreča mila! V svesti si svoje moči, si ne pustiš brez obrambe delati krivice (razlikuj dobro, kdo ti dela krivico in kdo je v resnici tvoj prijatelj,¹ čeprav te kara), toda ta zavest moči tudi prepreči, da bi zlorabljal svojo premoč.

Tepstise ne pustiš, toda sam ne udariš brez vzroka, sam ne boš izzival. Česar sebi ne želiš, ne delaj drugim! Zlasti pa pusti v miru slabejšega; ni častna „zmaga“, ki si jo izvojeval nad slabejšim. Zato ne boš nikdar pri onih, kjer tolčeta dva enega, to je nečastno, sramotno; ti nasprotno pomoreš šibkejšemu (če je ta dober), ker veš, „da enemu zoper dva, se pomoči ima“. Toda ne razmetavaj svoje pomoči, dostikrat se ti slabo izplača, da se vmešavaš tam, kjer te ni čakal niti eden niti drugi.

Je pa zelo težak boj, kjer te pričakujejo, kjer računajo na tvojo pomoč. Ali boš mirno gledal, ko vidiš, kako ljudje, ki so z avoljo gostoljubja prišli v naše dežele, teptajo pravega gospodarja, ki je obdelal slovenske pokrajine v zemeljski raj, jih potem kropil in namakal s sragami lastne krvi? To nedolžno kri, ki sta jo Nemec in Talijan v potokih prelivala od velikega Sama pa do svetovne vojne, misleč v krvi vtopiti srečo, da, življenje jugoslovenskega naroda, in ki še po ujedinjenju s silo in z zvijačo trgata kos za kosom iz mesa našega živega telesa. Tu ne pomagati, bi bila podlost, kakoršne ni niti zmožna mlada duša. Kdo izmed vas, dragi dečki, ki bi imel na izbero med „Ne dajmo se!“ in „Udajmo se!“, bi se odločil za geslo sužnja brez časti?

¹ Ni lahko spoznati pravega prijatelja. Kdor ti oponaša napake, je po tvojem mnenju sovražnik — in vendar hoče tebi samo dobro, medtem ko te oni, kogar smatraš po laškanju in prilizovanju za prijatelja, izda ob ugodni priliki. Ne veruj prilizovalcu!

Možata samozavest preide sama v narodno samozavest, ki se je pokazala nekda v vprašanju: „Slovenec sem in kdo je več?“ Da, mnogo narodov je, ki „so več“, ki so bili srečnejši od našega naroda, teptanega zato, ker je bil premehak, ker je imel visoko kulturo srca. So sicer narodi večji, bogatejši in bolj spoštovani, toda malo jih je v širnem svetu, ki bi kot slovenski narod mogli trdit o sebi, da so vstali iz grobne teme v novo življenje z lastno močjo in ljubeznijo! Ljubezen naših buditeljev do ljudstva, ki se v svoji ponižanosti ni moglo več imenovati narod, in moč njih vere in dela so prebudile lastno silo v dozdevno mrtvem telesu, da se je tudi o našem narodu izpolnilo preroštvo Komenskega, ki ga je umirajoč v tujini poslal svojim češkim rojakom: Narod češki! Blagoslov proglašam od Gospoda tvojega Boga, da ti vendar ostaneš zelena vejica rastoča ob zidu. Moj blagoslov naj bo močnejši od blagoslova mojih prednikov, tja do krajev večnih višav. **Živ bodi posvečeni narod!** Tvoji sovražniki bodo gotovo ponižani, ti pa boš stopal vzvišen nad njimi!

Danes se lahko brez sramu postavimo v vrsto samozavestnih narodov in če stojimo morda še v drugi vrsti, se spomnimo, da smo bili še pred nedavnim časom med zadnjimi. To nam naj bo v izpodbudo in potem bomo lahko rekli z Gregorčičem:

da prost moj dom bo, prost moj rod
na svoji zemlji svoj gospod!

in jugoslovenski narod ne bo samo enak drugim, ampak jim bo celo prednjačil, kakor snežni Triglav nadkriljuje svojo gorato okolico.

Da se to uresniči pa ni zadosti samo hoteti, ampak treba je delati, truditi se. Za sebe in za narod.

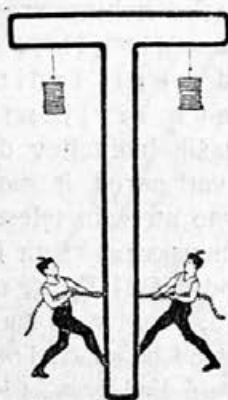
(Dalje prih.)

Slovensko - hrvatski tolmač.

Samozavest = samosvest; pohabljenček = krnjo; podrl = srušio; navstvenost = čudorednost; postaviti se po robu = opreti se, protiviti se; nasprotstvu = suboju, srazu; pogumnemu = srčanome, hrabrome; obrambe = obrane; v resnici = uistinu; čeprav = i ako; tepsti = tući; zlasti = osobito; tolčeta = tuku; šibkejšemu = slabijemu; ker več = jer znaš; zoper = protiv; ne razmetavaj = ne razsipavaj; dostikrat = višeputa; zelo = veoma; zavoljo = radi; teptajo = udaraju; sragami = kapljama; zvijačo = lukavošću; trgata kos = trgaju komad; kakoršne = kakve; možata = muževna; so več = su više; teptanega = gaženoga; sicer = doduše; dozdevno = prividno; vejica = grančica; prednikov = predja; višav = visina; v izpodbudo = u pobudu; uresniči = obistini.

Ne pij!

ome nije dugo i Zagrebom se prenijela vijest o užasnoj nesreći, koja se zbila u po bijela dana. Neki pijaker je počeo da juri divlje gradom. Ponajprije je survao na po puta na zemlju jednu ženu, onda je bacio iz jurećih kola stražara, koji je htio da kola zaustavi, a zatim je prevezao još i treću osobu, neku ženu. Stražar, kojeg je bacio s kola, smrskao si je lubanju i umro je. I znate gdje su kočijaša uapsili? U birtiji kod čaše rujnega vina. Kočijaš je bio pijan.

Nije prošlo mjesec dana i opet se dogodila slična strašna nesreća. Veselo je društvo pošlo iz Zagreba u Samobor i putem je automobil udario stražnjim svojim dijelom u nekakovo drvo, jedan saputnik razbio si je tom prilikom tako glavu, da je ostao s mjesta mrtav. Istraga je pokazala, da je cijelo društvo, koje se vozilo, bilo pijano, a ponajpače šofer.

Tko čita novine znade, da su takove stvari već suviše obične i malo tko im obraća onu pažnju, koju su zavrijedile. Ne smije naime nitko da zaboravi, da ono, što se događa ovdje s malim stvarima, da se to isto događa i s mnogo većim stvarima.

U oba je ova slučaja vino tako omamilo upravljače kola, da su izgubili vlast nad sobom i nad kolima. Kočijaš prevezao je dvije žene i ubio je stražara, šofer je neoprežnošću ubio svoga putnika. Obojica su možda najpošteniji, najoprezniji ljudi, kad nisu pijani, no prouzročili su pod dojmom alkohola, onog otrova, koji se nalazi u vinu, divi i rakiji, najtežu nesreću. Pa kad vino može da uzrokuje takovu nesreću, kad omami nekoga, tko sa sobom vozi tek dva tri čovjeka, kakovu nesreću može da prouzroči kod čovjeka, koji mora da vodi stotine i tisuće ljudi, koji mora da vodi cio narod?

Dužnost je svakoga Sokola, da uvijek i svagdje misli na boljitak svoga naroda, dužnost mu je, da misli, kako bi on što bolji bio i što jači. Sokoli imaju da budu najbolji među najboljima. Oni moraju da daju svom narodu primjer, oni ga moraju u svakom pogledu da vode. U zemlji, gdje se sokolska ideja ponajprije rodila, oni su tu svoju zadaću tako shvatili i učinili su čudesa, žrtvujući se za svoj narod. Bez Sokola ne bi danas bilo slobodne Česke. I danas je malena česka vojska, a silne su pogibli, koje prijete bratskom našem narodu, okruženom neprijateljima moćnim i kulturnim. I najmoćnija vojska najmoćnijega evropskega naroda pala je pred organizacijom Sokola. Sokol je Česku vodio i on je danas vodi i drži.

Ako je dakle zadaća Sokola, da vodi svoj narod, da mu daje primjer i da ga odgaja u svim muževnim vrlinama, onda je dužnost svakoga So-

kola, da se trsi, da postigne sva svojstva, koja su nužna, da zaista uzmogne voditi ne dva i tri čovjeka nego stotine i tisuće. Prvo je pak svojstvo, koje mora takovog čovjeka da resi: potpuna i stroga trezvenost.

Dostatna bi bila prva moja dva primjera, da dokažem, da nitko, koga vodi vino, ne može da vodi niti malena kola, niti mrtvi automobil, a nekvoli cio narod. No s nekoliko ću riječi, da pokažem, kako baš Sokol nikako ne može već radi sebe, da pije alkoholnih pića. Zdrav duh u zdravom tijelu, to je cilj Sokola. Zar pak može čovjek, koji se notice truje makar samo katkada biti zdrav? Pijan čovjek ne ima uopće duha, a da je tjesno bolestan, zna svatko tko ga samo pogleda. On bljuje, ne može da ide, ne može da sabrano govori, ne zna što radi a može u pijanstvu da umre. No nije otrovan alkoholom samo onaj, tko se opio. Finim aparatima može se pokazati, da je čovjek slabiji, da lošije i nesigurnije radi, ako popije samo jednu čašu pive tri dana poslije toga. Tko pak mnogo pije, može da sasvim pobenavi, da dospije u ludnicu, da dobije teške bolesti na džigerici i na plućima, na srcu i na bubrezima. Pićem nitko nije postigao zdravlje duha, a još manje zdravlje tjela. Statistika je pokazala, da je med djecom koja ne piju daleko veći broj odlikaša a daleko manji broj drugoredaša nego med djecom koja piju. U tamnicama je kod nas više od polovice ljudi, koji su počinili svoj zločin u krčmi.

Koga se sve to ne bi dirnulo, tko ne bi osjetio, da mu je dužnost, da pomogne narodu, da se spasi od bolnice i ludnice, od tamnice i nagle smrti, taj ne bi bio pravi Sokol.

Pravi će stoga Sokol sve to razumjeti, on će poraditi oko toga, da se zaista u narodu stvori zdrav duh u zdravom tijelu, on će poraditi na tom, da narod odbaci čašu koja ubija. Prvi pak u narodu, koji mora da odbaci tu čašu i koji se jedanput za uvijek mora toga otrova da odrekne to mora da bude on sam. Svaki će se stoga Sokol da odrekne alkoholnih pića za procvat svoga naroda, na uhar prave sokolske ideje i na korist sebi samom.

Просте вежбе

за женски помладак — 1921. год.

Основни став: став спетни, руке доле (прсти пружени, налац напред).

Размер времена: $\frac{1}{4}$ такта.

Извођење: средње.

Свака се вежба понавља четири пута.

Напомене: 1. У свим положајима руку, шаке су отворене и према потреби опширније описане. Кад је искорачни став левом или десном (ногом) напред или у страну, то значи да је задња нога увек на прстима.

2. Положај »рука луковито« горе или у страну значи да је рука у лакту, у корену руке и у зглавцима лепо и умерено савијена као лук. — Остале измене види према опису.

I.

- I. 1. „један“: десна нога напред (прсти 15 цм изнад земље) — руке (путем спреда) горе, дланови напред — поглед горе —
2. „два“: издржати —
3. „три“: став десном (ногом) назад на прстима — руке (спреда) положајем доле у страну, дланови доле —
4. а) „че“: издржати —
- б) „три“: преношењем тежине тела на десну, став десна назад на стопалу — руке доле, дланови назад и везано:
- II. 1. „један“: нагиб назад десном (десна се нога савија) — савити руке доле и усправити, дланови напред (лакрат уз тело, предлактица се усправи) — мало савијање (тела) назад (лева нога, труп и глава у једном правцу —
2. а) „два“: усправљање (тела) — нагиб напред левом (лева се нога савија) — избацити руке горе, надланице горе — мало савијање напред (десна нога, труп, глава и руке у једном правцу —
- б) „и“: усправљање — десна нога назад (мало подигнута) руке (путем) са стране (дланови назад) доле — мали прсти напред —
3. „три“: згрчити (положајем спреда) руке луковито горе, дланови доле — поглед горе (предлактице иду унутра према себи, надланице унутра, прсти се лако додирују) — искорачни став десном напред (лева назад на прстима)
4. а) „че“: издржати —
- б) „три“: окретом на лево круг (на прстима обију ногу) став десна (нога) назад на прстима — руке горе, шаке исправити, палац назад и везано:
- III. 1. „један“: клечање десном (колени код леве пете) — челним луковима унутра (десна испред леве) — руке у страну, дланови доле —
2. „два“: издржати —
3. „три“: усправљањем привући десну у став спетни — положајем доле (надланице горе) руке савити напред унутра, дланови доле (руке су укрштене у корену (руке), десна изнад леве) —
4. а) „че“: издржати —
- б) „три“: окретом на десно (на десној пети и прстима леве) став лева назад на прстима — најкраћим путем избацити руке доле, палци напред и везано:
- IV. 1. „један“: привућењем леве став спетни — руке: са стране (палац горе) луковито горе — поглед горе —
2. а) „два“: получучање левом, десна у страну на прстима — руке: десна луковито у страну, длан горе — лева згрчити у страну горе, длан напред (прсти додирују потиљак) — поглед десно —

- б) „и“: усправљањем и поскоком получучање десном, лева у страну на прстима — руке: десна згрчити у страну горе, длан напред (прсти додирују потиљак) — лева луковито у страну, длан горе — поглед у лево —
3. „три“: усправљањем привући леву у став спетни — руке доле (десна са стране (длан доле), лева се опружи и обрне, длан доле)
4. „четри“: издржати.

II.

- I. 1. а) „је“: окрет полудесно на прстима обију ногу —
 „је“: искорачни став левом напред у пропињању (обе ноге на прстима) — руке напред, палци горе и везано:
- б) „дан“: руке доле — преношењем тежине тела на десну ногу, окрет полулево (на прстима десне) и везано:
2. „два“: испад левом у страну — савијање (тела) у лево — руке (са стране) горе, палци назад —
3. „три“: у ставу и левом руком издржати — десна челним кругом унутра горе, палац назад —
4. а) „че“: издржати —
- б) „три“: усправљање — преношењем тежине тела на десну ногу и окретом на десно (на десној пети и прстима лево) став лева назад на прстима — руке горе, дланови напред и везано:
- II. 1. „један“: лева рука спреда (поред тела) назад, длан горе — десна напред горе, длан доле — у ставу издржати —
2. „два“: десна рука (спреда) назад, длан доле — мало савијање напред — лева нога назад (15 цм изнад земље) — труп и лева нога у једном правцу —
3. „три“: усправљање — привућењем лево став спетни — руке: десна најкраћим путем луковито у страну, длан горе — лева (са стране) луковито горе, палац назад —
4. „четри“: у ставу издржати — руке (најкраћим путем): десна луковито горе, палац назад — лева луковито у страну, длан горе —
- III. 1. „један“: искорачни став левом напред — руке: десну исправити горе и обрнути у положај палац напред — леву исправити у страну и обрнути у положај длан доле и обе везано најкраћим путем „подбочис“ —
2. „два“: окретом на десно круг (на прстима обију ногу) у став десна напред на прстима — руке издржати —
3. „три“: клечање десном назад (иде поред лево и назад) — руке (путем доле и са стране) горе изван, надланице горе —
4. а) „че“: издржати —
- б) „три“: усправљањем став десна назад на прстима — руке (са стране) доле, палац напред и везано:
- IV. 1. „један“: искорачни став десном напред у став лева назад на прстима — руке напред горе (спреда), дланови горе —

2. а) „два“: луком на лево став прекрсни левом испред десне (прсти леве додирују земљу) — руке путем доле (палац напред) у страну, надлактице горе —
- б) „и“: окретом на десно круг (на прстима обију ногу) став спетни са пропињањем — руке издржати —
3. „три“: став спетни (спуштање на стопала) руке доле —
4. „четри“: издржати.

III.

- I. 1. „један“: искорачни став десном у страну (лева на прстима) — руке у страну, надлактице горе —
2. „два“: привућењем леве став спетни — руке горе, палац назад — поглед горе —
3. „три“: получучање левом, десна у страну на прстима — руке у страну, надлактице горе —
4. а) „че“: у ставу издржати — руке: савити у страну над раменима, дланови доле (прсти додирују рамена) —
- б) „три“: окретом на лево (на левој пети и прстима десне) получучање левом, десна назад на прстима — издајни руке горе, палац назад и везано :
- II. 1. „један“: исправљањем леве ноге (и преношењем тежине тела на десну) получучање десном, лева напред на прстима — руке: путем спреда у положај у страну доле (шаке водоравно), дланови доле —
2. а) „два“: исправљањем привући десну ногу у став спетни — рукама издржати —
- б) „и“ став искорачни левом напред и везано:
3. „три“: луком на десно став прекрсни десном испред леве — руке: леву исправити (у корену руке), обрнути малим прстом напред и доњим луком (унутра) у положај луковито горе, длан доле — леву исправити (у корену руке), обрнути малим прстом напред и „подбочис“ надлактица напред, прсти савијени назад — мало савијање (тела) у лево, поглед преко левог рамена —
4. „четри“: усправљање — десна (нога) луком напред у став десна назад на прстима — руке: десну исправити горе (палац напред) и са стране „подбочис“ (надлактица) напред, прсти савијени назад — леву опружити у страну доле, длан горе (мали прсти напред) и са стране луковито горе, длан доле —
- III. 1. „један“: у ставу издржати — најкраћим путем руке у страну, дланови доле —
2. „два“: окретом на десно круг (на левој пети и прстима десне) десна нога напред на прстима. — руке издржати —
3. „три“: у ставу издржати — савити руке у страну над раменима, дланови доле, прсти додирују рамена —
4. „четри“: издржати.
- IV. 1. „један“: десна нога луком напред у став получучање левом, десна у страну на прстима — савијање у десно — руке: десну опружити у страну доле, надлактица

- горе — леву (обрнути) и луковито горе, длан горе — поглед на стопало десне ноге —
2. а) „два“: усправљање и поскоком десне (на значку) у став получучање десном, лева у страну на прстима — савијање у лево, поглед на стопало леве ноге — руке : десна (са стране) луковито горе, длан горе — леву исправити горе и (са стране) у страну доле, надланица горе —
  - б) „и“: усправљањем привући леву у став спетни са пропињањем — руке : десну исправити (палац напред унутра, шаке спуштене, прсти се лако подирују) и везано :
  3. „три“: положајем горе (палац назад) и са стране (надланица горе) у погожај доле — спуштање на стопала —
  4. „четри“: издржати —

IV.

- I. 1. а) „је“: став десна назад на прстима — руке доле на десно, надланице напред и везано :
- б) „дан“: у ставу издржати — челним луковима на лево руке горе, палац назад и везано :
2. „два“: став искорачни десном напред — челним луковима на десно доле, надланице напред и везано :
- б) „и“: лева нога (поред десне) напред (15 цм изнад земље) и мали поскок на десној ноzi (у месту) — челним луковима на лево руке горе, палци назад и везано :
3. а) „три“: став изкорачни левом напред — челним луковима на десно руке доле, надланице напред и везано :
- б) „и“: десна нога (поред леве) напред (15 цм изнад земље) и мали поскок на левој ноzi (у месту) — челним луковима на лево руке горе, палци назад и везано :
4. „четри“: став прекрсни десна испред леве — најкраћим путем руке у страну, надланице горе —
- II. 1. а) „је“: окретом на лево круг (на прстима обију ногу) пропињање у ставу спетном — руке издржати —
- б) „дан“: спуштање на стопала — руке доле —
2. а) „два“: став искорачни левом напред најкраћим путем руке у страну, дланови доле —
- б) „и“: десна нога (поред леве) напред (15 цм изнад земље) и мали поскок на левој ноzi (у месту) — најкраћим путем руке горе, палци назад —
3. а) „три“: став искорачни десном напред — најкраћим путем руке у страну, дланови доле —
- б) „и“: лева нога (поред десне) напред (15 цм изнад земље) и мали поскок на десној ноzi (у месту) — најкраћим путем руке горе, палци назад —
4. а) „че“: привући леву ногу до десне — руке (са стране) доле —
- б) „три“: став прекрсни десна испред леве — »подбочис« —
- III. 1. а) „је“: после окрета на лево круг (на прстима обију ногу) лева нога напред (15 цм изнад земље) и мали поскок на десној ноzi (у месту) — руке издржати —
- б) „дан“: став изкорачни десном напред — руке избацити доле —

2. a) „два“: став iskorачni desnom napred — najkrajšim putem
ruke u stranu, дланови горе —
- б) „и“: став iskorачni levom napred — najkrajšim putem
ruke горе, палци назад —
3. „три“: клечање десном (колено код пете леве ноге) — чел-
ним луковима унутра (десна испред леве) руке у
stranu, дланови доле — савијање (тела) napred —
4. а) „че“: издржати —
- б) „три“: усправљање (тела) — у клечању издржати — нај-
krajšim путем руке горе, палци назад —
- VI. 1. „један“: усправљање — пренапоњем тежине тела на десну
ногу, лева napred на прстима — najkrajšim путем
руке napred, палци горе —
2. а) „два“: кораком леве назад, десна napred на прстима —
руке положајем доле (уз тело) у stranu, надланице
горе —
- б) „и“: кораком десне назад, лева napred на прстима —
руке положајем доле (уз тело) napred, палци горе —
3. „три“: окрет на лево (на прстима десне) — леву ногу уме-
renim луком у лево привући до десне — руке: лева
положајем горе и са стране, десна najkrajšim путем:
обе доле —
4. „четри“: издржати —

Са словеначког превео: М. В.

- - - G L A S N I K. - - -

Rudolf Gerbic iz Jesenic.

Zopet je posegla kruta smrt v vrsto našega sokolskega naraščaja ter nam iztrgala pridnega Rudolfa v nežni mladosti 12. let. Pokojni naš bratec bil je rojen na Primorskem.

Njegova mamica je z njim v naročju zbežala v dnevih razdejanja pred sovražnimi laškimi granatami. Bil je begunček — a dasi še mlad — se je zavedal, da je Jugoslovan. S ponosom je nosil rdečo sokolsko srajco. Vseskozi točen, marljiv in pazljiv, je bil med najboljšimi naraščajniki, zato ga bomo težko pogrešali pri naših nastopih.

V nedeljo, dne 10. aprila smo ga spremili skupno z njegovo malo sestrico, ki je umrla isti dan na tukajšnje pokopališče in se za vedno poslovili od njega.

Spavaj mirno, dragi Rudolf, poleg se-

strice svoje! Naj vama bo lahka zemlja slovenska.

Te vrstice našemu Rudolfu v spomin, žaljočim staršem pa iskreno sožalje.

† Br. dr. Karel Pippich. Dne 29. marca 1921 je umrl v Chrudimu na Češkem starosta vzhodnočeške sokoiske župe br. dr. Karel Pippich.

Pokojnik je bil učenec Tyršev in Fügenjev in tako je črpal čisto, vzvišeno sokolsko idejo pri njenem izviru. Postal je eden njenih najboljših, najzvestejših in najagilnejših apostolov. Bil je dalje časa podstarosta ČOS., od leta 1896. naprej starosta vzhodnočeške sokolske župe, starosta chrudimskega „Sokola“ pa že od leta 1885. dalje.

Ves čas svojega delovanja se je pokojnik strogo ravnal po sokolskih načelih tako v privatnem kakor tudi v javnem življenju. Bil je goreč zagovornik svobode in kulture in zato užival vsepovsod spoštovanje. Kako priljubljen in čislán je bil pokojni br.

dr. Pippich, je pokazal zlasti njegov pogreb dne 1. aprila 1921. Številne sokolske čete so spremile svojega milega brata na poslednji poti. V ginljivih nagrobnih govorih so se poslovili od njega sokolski sodelavci, med drugimi tudi sam starosta COS. br. dr. Scheiner z obljubo, da bo Sokolstvo ostati vedno zvesto čistim sokolskim načelom, katerih apostol je bil pokojni br. dr. Pippich, in s tem bo njegov spomin v Sokolstvu najbolj počaščen...

Zasluznemu Sokolu br. dr. Pippichu ohrani tudi naše Sokolstvo hvaležen spomin, ker vidi v njem vzor Sokola, vzor človeka!

Č.

Sokolski naraščaj na Jesenicah je priredil na cvetno nedeljo dne 20. marca svojo akademijo, ki se je ponovila na velikonočni pondeljek.

Akademija se je obrakrat dobro izvršila. Kot prva točka so bile deklamacije, vzete iz našega lista „Sokoliča“. Prva je deklamirala Tončka Klešova, pesem „Domovini“, druga Stana Teranova, o „Kralju Matjažu“, tretja Elvira Bizjakova „Sokoliču“ in četrta Zora Šetincova „Sokoliči Aleksandru“. Zbor dečkov in deklic pod vodstvom pevovodja br. Rabiča je zapel dvoglasne pesmice, in sicer „Pohod Sokolov“, „V naravo“, „Rado ide Srbini u vojniko“ in našo himno „Bože pravde“. Naraščajski tamburaški zbor pa je pod vodstvom br. Pibrovca zaigral nekaj komadov. Vsem točkam je občinstvo napeto sledilo in jih glasno odobravalo. Sledila je telovadba naraščaja. Pod vodstvom brata Cirila Lavsegerja so nastopile najmlajše Sokoličice, 22 po številu, v starosti od 4. do 6 let. Izvedle so tri proste vaje s praporci. Za deklicami je nastopil br. Rado Lavseger z najmlajšimi dečki, 18 po številu. Izvedli so v popolno zadovoljnost 4 sesjave prostih vaj iz II. sokolskega zleta v Ljubljani. Na orodju so nastopile prve deklice, in sicer 10 največjih na nizki bradlji in 10 najmanjših na gredi. Vaje na orodju so bile primerno ljubke in vse dobro izvedene, ploskanja pri gledalcih ni bilo konca. Jedva so odkorakale deklice iz telovadišča, že je pribežalo v dvorano 8 najmanjših sokoličev, postavili so se urno vsak na svoje mesto in na povelje so zgrabili v ta namen pripravljeno vrv, in pričela se je borba, ki je bila huda. Mla-

dim borilcem so žareli obrazi, občinstvo pa je burno ploskajoč vzpodbujalo mlade junake. Borba se ni odločila, ker je zadnelo povelje in mladi borci so vzeli vrv na ramena in ponosno ter samozavestno odkorakali iz dvorane.

Moški naraščaj pod vodstvom br. Tavčarja je nastopil z vajami na drogu, izvedel je v splošno zadovoljnost nekaj naraščajem so nastopile deklice z ljubkim plesom, ki so ga izvedle brezhibno. Ples prav dobro navežbanih vaj. Za moškimi je imel le to napako, da je bil predolg in preveč enoličen, kar pa se je pri drugem nastopu popravilo. Deklicam je sledila moška deca z vajami s palicami za l. 1921. Izvedba je bila povoljna, a ne še popolna in brez napak. 8 dečkov moškega naraščaja je nastopilo s prostimi vajami za l. 1921. Ta točka je bila pač krona vse akademije. Vaje so primeroma težke in in zahtevajo mnogo gibčnosti in prisotnosti duha, a mladi telovadci so jih izvedli tako precizno in brezhibno, da kaj takega nismo vajeni niti pri starejših bratih.

32 deklic je nastopilo z vajami z obroči (br. Ahčina). Tudi te vaje so bile izvedene v splošno zadovoljnost in spremljane z glasno pohvalo. Proste vaje vseh oddelkov je spremljal na klavirju br. Laboda. Končno je nastopilo 6 dečkov moškega naraščaja na krogih. Tudi na tem orodju so mladi junaki pokazali, da delo v telovadnici rodi lep uspeh.

Javno telovadbo je zaključila velika skupina celokupnega naraščaja. Skupina je predstavljala obrambni stolp, na kojega vrhu stoji mladi Sokolič, kažoč z eno roko tja daleč v zasužnjeno naše ozemlje, z drugo roko pa dvignjeno pest — sokolsko pest — ki bo prej ali slej razbila robske venige naših bednih bratov in sester. Po skupini so vse deklice zaplesale kožo ob zvokih tamburaškega zbora. Mnogobrojno občinstvo je z zanimanjem sledilo našemu delu, glasna pohvala in nepretgnani aplavz sta bila v dokaz, da smo storili morda več nego so od nas pričakovali.

Bratci in sestrice, minula je naša akademija in zadovoljni smo z njenim uspehom. Nismo pa še na vrhuncu. Pokazali smo, kako smo porabili zimski čas v telovadnici sebi v prid, našim ljubim staršem v veselje in ponos, naši ljubljeni domovini

v čast. Kar je bilo slabega, glejmo, da s pridnim delom popravimo in izpopolnimo. Ne odmora, ne počitka, nam je usojeno večno gibanje!

Janko Ravnik.

Tekma moškega naraščaja Sokolskega društva v Idriji, dne 6. sušca 1921. Z velikim trudom in nenavadno vztrajnostjo so se pripravljali naši naraščajniki na tekmo. Tekmovali so v realčni telovadnici, in sicer v prostih vajah, skoku v višino in daljino, v plezanju, v vajah na drogu, bradlji, konju in krogih. Tek se je moral vsled prevelikega mraza opustiti. V tako težkih, njih starosti primernih vajah, ki jih je sestavil domači vaditeljski zbor, in pri tako strogih pogojih se naši naraščajniki do zdaj še niso udeležili medsebojne borbe. Učiti so se morali po pet vaj na vsakem orodju izven ur redne telovadbe. Zvečer pred tekmo se je izžrebala za vsako orodje, kakor tudi za proste vaje, po ena vaja, in v teh se je drugega dne točno ob 8. uri zjutraj pričelo tekmovanje. Za tekmo določeni sodniki so sodili po točkah. Od vseh moških naraščajnikov se jih je prijavilo za tekmo samo 13, to pa zavoljo bojazni in nezadostne priprave. Izid tekme je bil naslednji:

I. mesto: Kavčič Kajetan od 80 možnih točk, 79 točk, 98.75 %.

II. mesto: Čargo Bogomil od 80 možnih točk, 77 točk, 96.25 %.

III. mesto: Nardin Anton od 80 možnih točk, 75 točk, 93.75 %.

IV. mesto: Vovk Pavel od 80 možnih točk 75 točk, 93.75 %.

IV. mesto: Černigoj Stanko od 50 možnih točk, 46 točk, 92.-%.

V. mesto: Božič Ladislav od 80 možnih točk, 72 točk, 90.-%.

VI. mesto: Adamič Miroslav od 80 možnih točk, 71 točk, 88.75 %.

VII. mesto: Prelovec Fran od 80 možnih točk, 70 točk, 87.50 %.

VIII. mesto: Tratnik Anton od 80 možnih točk, 69 točk, 86.15 %.

IX. mesto: Lapajne Stanko od 80 možnih točk, 68 točk, 85.-%.

X. mesto: Štravs Miha od 80 možnih točk, 65 točk, 81.25 %.

XI. mesto: Lang Josip od 80 možnih točk, 64 točk, 80.-%.

XII. mesto: Pertot Danilo od 80 možnih točk, 59 točk, 73.75 %.

Omembe je vredna vztrajnost IV. tekmovalca, naraščajnika Stanka Černigoja, ki je tekmoval s pohabljeno desno roko, ki ima samo palec in polovico kazalca. Razsojevalci so mu dovolili se udeležiti tekme le na orodju, kjer ga ne ovira njegova pohabljenost, zato se mu ni znankovalo plezanje, drog in krogi.

Zvečer od 6.—8. ure je priredilo članstvo tekmovalcem in ostalemu moškemu naraščaju čajev večer, kjer je prvič nastopil mladi, a dobro izvežban dijaški orkester. Okoli 7. ure zvečer je razdelil br. starosta v lepem govoru posameznikom priznanje ter je bodril naraščaj k nadaljnemu in vztrajnemu sokolskemu delu. Nato so vaditelji razložili naraščajnikom pomen sokolske telovadbe in tekmovalja.

Tako se je završila naša tekma moškega naraščaja, ki zapusti trajne sledove, obudi speče in ojači slabše.

Dragi bratci in sestrice! Vi pa, ki ste tako srečni, da vas je vzela v svoje naročje svobodna domovina, čuvajte jo s pravo domovinsko ljubeznijo in ubogajte svoje vzgojitelje, ki vas vzgajajo v pravem sokolskem duhu, ki vas navajajo, da rešite nekoč naše, pod tujim jarmom vzdihujoče bratce in sestrice. Zdravo! K.

Sokolsko sijelo djece i naraštaja u Bjelovaru. I opet su nam djeca dokazala, da su vrijedna naših nada, koje mi u nje polažemo. Dok se u našim sokolskim redovima mnogo govori i piše, kakova bi imala izgledati organizacija djece i naraštaja — to su pojedina naša društva tu organizaciju već provela — naravski — držec se općenitih sokolskih pravila i odredaba, a u drugom redu uvažujući svoje lokalne prilike. Već sam u prošlom broju javio ukratko o jednoj takovoj organizaciji u „Sokolskom društvu“ u Bjelovaru. Svaki mjesec priređuje ta organizacija sijela, koja imaju sokolsko-obrazovni karakter. Vesela, čila, jedra i zdrava — pametna i dobra mladež pa kakovo da bude ono, što oni priređuju i stvaraju? Odrasli i slika njih samih — milo, čedno, veselo, lijepo, složno, sokolsko.

Program ovog sijela, koje se je obdržavalo dne 24. februara, bio je veoma biran:

1. Deklamacija (Sokolčinu).

2. Ritmičke proste vježbe. (Djeca muška).

3. I. pl. Zajc: „Čuričica mala“ pjeva mješoviti zbor.

4. Dvořak: „Slavenski ples“ na glasoviru sestre Marjanović i Gabaj.

5. Novak: „Jadranske vile“ pjeva muški zbor.

6. a) Duet D-dur, b) F. Mazas: Roulo ala Turco, na violini braća Čutvarić i Bukrač.

7. Ritmički kolo s vijencima, (Naraštaj ženski).

Kod izvedbe programa bile su zastopane sve kategorije. Dječak i djevojčica — mladić i djevojka — nastupaju posebno, ali oni se znadu složiti i u zajedničkom djelovanju, te i opet pokazati svojim, zasada dosta brojnim protivnicima, kako oni iskreno i ozbiljno misle, te kako su i oni sposobni za neko samostalno stvaranje.

In to neka nam je cilj, t. j. da se u našoj mladeži stvori duh i želja za nekim stvaranjem uopće, a drugo, da se mladost prouči na samostalnost, koja u životu igra veliku i važnu ulogu.

Toliko općenito o programu, a sada još nešto o gimnastičkim tačkama. Ritmičke vježbe — nove — posve moderne stvari. Predaleko bi me zavadjalo opširno tumačenje zahtjeva, koje se postavljaju na jedno odjeljenje, koje ih izvadjaju. Kod dječaka opazala se nekada mala nesložnost, što je u većini slučajeva bila krivnja sluha, koji također igra veliku ulogu. Inače posve dobro, jer je „četvica“ ispravno shvatila samu zamisao kombinacije. Ritmičko kolo s vijencima bilo je naprotiv jedna mala atrakcija. Publika je bila prilično frapirana, jer se to od „djece“ nije očekivalo. Sama kombinacija t. j. sastav kola idealno je zamišljena, glazba — kao da se slijeva sa svakim gibanjem, a sada si treba zamisliti ovu sliku, kada kažem, da je izvedba bila ono, što je sve vezalo u jedno čarobno klupko, koje se pokreće, giblje, misli i osjeća, pruža dojam, gotovo savršene ljepote, nježnosti, elegancije i elasticiteta. — Vježbačice su se upravo uživile u ona gibanja i tonove, one su ih proživljavale. Potpuni uspjeh! Uživam u ovakovoj mladeži i kličem: „Samo odvažno napred — pobjeda je naša!“ — M. Janković, učitelj, gimnastičke.

Iz Mokronoga. Čas je, da se tudi mi oglasimo iz Mirenske doline — iz Mokronoga. Naj izvedo bratci in sestrice naše

širne, mile domovine Jugoslavije tudi nekaj novic iz Mokronoga. Deset let je preteklo baš lansko leto, odkar je razprostrl Sokol svoja krila nad Mokronogom. Navzlic vsem oviran in zaprekan stoji danes trdno, četudi se še bori za lastno streho. Brez stalnega vzgojevališča — telovadnice smo, v kateri bi krepili telo in um. Kakor pa pride za dežjem solnce, tako se tudi nam obetajo boljši in lepši dnovi sokolovanja. Kupili smo namreč veliko poslopje, ki ga bomo prezidali v sokolski dom. K nakupu je pripomogla bratska vzajemnost in požrtvovalnost članov, ki so ob kritični uri priskočili društvu na pomoč. Tudi naš naraščaj, naša dika in ponos, tekmuje med seboj v nabiranju prispevkov. Ne deluje pa samo v materialnem pogledu. Priredil je lepo uspelo igro z javno telovadbo; S tem je pokazal, da pojmuje pravo sokolsko delo, obenem pa je po svojih močeh prispeval tudi k zgradbi lastnega doma. Naši malčki se zavedajo, da so del mogočne jugoslovenske sokolske organizacije. Le tako naprej! L. V.

Nastop moškega naraščaja „Sokolskega društva v Ljubljani“. Dne 2. aprila 1921. je nastopil moški naraščaj ljubljanskega Sokolskega društva v telovadnici v Narodnem domu. Točno ob polu 8. uri zvečer je prikorakala četa 24 dečkov s palicami v dvorano. Izvajali so ob spremljevanju klavirja prve 3 sestave vaj s palicami, ki so predpisane za leto 1921. Prvi dve sestavi sta bili dobro izvajani, tretja sestava pa ni šla tako dobro. Pri odgibu v desno, odnosno v levo, noge niso bile povsod napete, pri gibu rok iz položaja: desna odročena gor, leva predročno skrčena not — skozi predročenje, vzročenje v odročno skrčenje (palica za glavo ravno) ni bilo skladnosti. Vaje s takimi dolgimi gibi zahtevajo počasnejši tempo, da se zamore ves gib s prehodnimi položaji izvesti natančno v določenem času pravilno in skladno. Vaje so bile vobče dobro naštudirane, razstop in sestop k vajam je bil dobro izveden.

Takoj nato je prikorakalo v telovadnico 72 dečkov v več skupinah, ki so izvajali igre in raznoterosti. Ena skupina je izvajala po blazinah prevale v raznih kombinacijah, kar je vzbujalo splošno veselje. Sledila je nato prodna telovadba naraščaja

in dece v štirih oddelkih (drog, bradlja, konj in skok v daljino). Dijaški naraščaj je nastopil s težkimi vajami na bradlji ter žel obilo priznanja. Priporočam pa, naj opuste v bodoče vsak nepotreben medko-
leč. Vaje na drogu, ki so jih izvajali dečki, so bile očitno pretežke. Tej točki so sledile proste vaje moškega naraščaja, ki so v peteroredih prikorakali v telovadnico v novo predpisanih telovadnih oblekah in bosih nog, 42 po številu. — Strumno so napravili na povelje lični razstop k prostim vajam, predpisanim za leto 1921. ter izvajali prav dobro vse štiri sestave ob spremljevanju klavirja. Gibi rok in nog ter drže telesa so bili povsem pravilni, skladnost in kritje sta bili prav dobri. Reči moramo, da je bil nastop moškega naraščaja s svojimi lepimi vajami vzoren. Zato je pa tudi žel obilo pohvale.

Javni nastop je zaključila dobro uspela skupina, pri kateri so sodelovali vsi oddelki naraščaja. Ing. Poženel.

Tekma sokolskega naraščaja v Šiški. Sokolsko društvo v Šiški je priredilo dne 6. januarja t. l. tekmo moškega naraščaja, 1. in 10. februarja tekmo ženskega naraščaja in dne 12. febr. tekmo moške dece.

Tekma moškega naraščaja se je vršila v treh oddelkih; tekmovalo je 8 naraščajnikov v višjem, 6 v srednjem in 4 v nižjem oddelku, skupaj 18 naraščajnikov. Tekma je obsegala vaje na drogu, bradlji, konju na šir z roč. in kozi, plezanje po 4 m visokem drogu, skok v višino in daljino in sicer z mesta in z zaletom, tek na hitrost 100 y, proste in redovne vaje, odpre in vedenje. — Na vsakem orodju ste bili določeni po dve vaji, od katerih je bila ena izžrebana tik pred tekmo. Število dosežnih točk je znašalo 140.

V višjem oddelku so dosegli: Stanko Burja 126·5, Ivo Gogala 125·— in Stanko Jebačin 122·5 točk. Najdaljši skok, t. j. 3·50 m z zaletom štirih metrov, je dosegel St. Burja, 4 m visok drog je najhitreje preplezal Ivo Gogala v 3·2 sek., najdalj je skočil z mesta St. Jebačin, t. j. 2·40 m in pretekel 100 y (— 91·4 m) v 12·6 sek.

V srednjem oddelku je dosegel Alojz Kamnikar 133, Ivo Bufon 121·5 in Ivo Otrin 116 točk.

V nižjem oddelku pa: Rud. Kariš 107, P. Zemljak 98 in Fr. Osterman 90·5 točk.

Ženski naraščaj je tekmoval v dveh oddelkih; udeležba 13 v viš. in 23 v nižjem oddelku, skupaj 36 naraščajnic. — Tekmovalo se je na drogu, bradlji, konju na šir brez ročajev s prožno desko, v skoku v višino in daljino z mesta in z zaletom, v prostih in redovnih vajah in v vedenju. Na vsakem orodju je bila določena ena vaja; število dosežnih točk je znašalo 100.

V višjem oddelku je dosegla Vojeslava Ogrizek 99·5, Lavoslava Burja 87 in Matilda Bufon 82 točk.

V nižjem pa: Pavla Hafner in Milena Braz po 94·5, Avgusta Braz 91·5 in Slava Pahor 90 točk.

Moška dece je tekmovala v treh oddelkih. Udeležba: 11 v višjem, 6 v srednjem in 11 v nižjem oddelku, skupaj 28 dečkov. Tekmovali so na drogu, bradlji, kozi, v skoku v višino in daljino z mesta in z zaletom, v prostih in redovnih vajah, v plezanju po 4 m visokem drogu in vedenju. Določena je bila na vsakem orodju ena vaja; število dosežnih točk je znašalo 110. V višjem oddelku so dosegli: Stanko Bonač 105·5, Otmar Ovsec 104 in Ivan Bonač 102·5 točk.

V srednjem oddelku: Ivo Porceta 91·5, Fr. Kovič 90 in Ivan Arhar 86·5 točk.

V nižjem oddelku pa: Ciril Brodnik 102, Rih. Debenjak 94·5 in Rud. Koprivec 89·5 točk. — Vaje na orodju so bile v razmerju s starostjo, telesno in duševno sposobnostjo in konstrukcijo tekmovalcev zelo težke. Znamkovanje od strani domačih prednjakov je bilo strogo, poprave so bile izključene. Tekmovalci so nastopali povsod strumno in disciplinirano, pokazali so veselje do telovadbe in veliko energijo v vročem in težkem boju za končno zmago, kar je videti iz tega, da so nekateri še-le pri tekmi napravili vajo prvič, katera se jim prej ni posrečila.

Vsem mladim tekmovalcem in tekmovalkam želim, da pokažejo v bodoče v svojem velikem hrepenenju za vsestranskim napredkom še več sokolske volje, da bo uspeh letošnje tekme še lepši. — Zmago, ki ste si jo priborili je častna, kot je častno naše sokolsko ime in naša sokolska ideja. — Vrlim mojim Sokolščem — krepak zdravo! Načelnik Jakob Jesih.

Dušan M. Bogunović: **Sokolska prosveta u društvu i narodu.** Zagreb 1921. Založil Jugoslovenski Sokolski Savez v Ljubljani. Cena 8 kron. Pravkar je izšla drobna knjižica, v kateri opisuje pisatelj kulturno-prosvetno delo v sokolskih društvih. Vsebina je zanimiva in poučna, v njej najde vsak Sokol, ki se hoče posvetiti prosvetnemu delu v društvu, mnogo dobrih naukov in navodil, kako in kje naj se loti tega jako važnega in potrebnega dela. Opisana je organizacija kulturno-prosvetnega odseka v društvu in njega poslovnik. Dalje opisuje pisatelj predavanja, poučne in zabavne izlete, sokolske dneve, izlete v ogrožene kraje, sokolske čitalnice in knjižnice, sokolski muzej, gledališke predstave, pobratimstvo itd. Za vsakega sokolskega delavca bo v knjigi primerno delo, s katerim se mu nudi prilika za prosvetno delo v društvu. Knjižico prav toplo priporočamo našim kulturnim delavcem, pa tudi vsako društvo jo mora imeti v svoji društveni knjižnici. Pisana je v srbohrvaščini in tiskana v latinici in cirilici. Naroča se v pisarni Jugoslov. Sok. Saveza v Ljubljani.

Stoletnica smrti Napoleona. 5. maja je minulo sto let, odkar je daleč od svoje domovine, na gradičku Longwood osamelega otoka Sv. Helene v južnem delu Atlantskega oceana umrl eden največjih genijev, kar jih je narodilo človeštvo, Napoleon. Jedva 52 let star je moral umreti in polnih šest let je živel kot jetnik pod argusovimi očmi angleškega guvernerja Hudsona Lovea. Šele devetnajst let po njegovi smrti l. 1840. za vlade Ludvika Filipa so dali Francozi prepeljati telesne ostanke največjega svojega vojskovodje in državnika v domovino in neizmerno sovraženi, a tudi neizmerno proslavljani orjak je našel svoje počivališče v pariškem „Domu invalidov“, kjer leži še dandanes.

Stara, siva palača ogromnih dimenzij, na dvorišču cerkev s pozlačeno, daleč vidno kupolo, bivališče francoskih najzaslužnejših invalidov in francoskega armadnega muzeja, je hkratu Napoleonova grobnica. Vse naokoli spominja le najslavnejše dobe francoske vojne slave. Ko prekoračimo častno baterijo, ki jo tvorijo zaplenjeni sovražni topovi najrazličnejših tipov iz vseh delov zemeljske krogle in ki so jo pomnožili v

poslednji dobi še novi orjaki iz Kruppovih tovarnen, stopimo na „častni dvor“. Okoli in okoli stoje trofeje svetovne vojne, sestreljeni ameriški aeroplani, strojne puške, topovi i. dr. ter celo nemški tank.

Tik stoji cerkev. Odprta okrogla kriptna šest metrov globoka, na njenem dnu sarkofag iz ogromnega porfirja, ki ga obdajajo mozaik vencev z imeni slavnih zmag v Evropi, Aziji in Afriki ter vrste alegorij in praporjev: tu je Napoleonov grob. Občutek ničevnosti in minljivosti vsega pozemskega, umrljivosti tudi najboljšega in največjega obide vsakega posetnika s tilho grozo in resignacijo. Iz ničnosti se je dvignil Napoleon iz lastne volje in sposobnosti do najvišje moči in slave ter je padel zopet v ničnost.

L. 1769. je bil rojen v Ajacciju na otoku Korziki kot sin odvetnika Karla Buonaparta; njegova mati je bila lepa Korzikanka Leticija Ramolino. V srednjem veku so bili Buonaparti odlični senatorji italijanskih republik ali visoki prelati. Bili so v sorodstvu z Medičejci, Orzinijevci in Lomellini; nekateri visoki uradniki, drugi umetniki, pisatelji, dramatik in znanstveniki. Napoleon pa se ni nikoli bahal s svojim pradedi, nego je bil ponosen na svojega skromnega, ubožnega očeta in na svojo ubožno mater. Ko je avstrijski cesar Franc ob času Napoleonove zaroke z nadvojvodinjo Marijo Louiso naročil genealogom, dokazati, da izvira Napoleonov rod iz najstarejšega italijanskega plemstva, je izjavil Napoleon, da je „rajši potomec kmetov, kakor malih italijanskih tiranov“. — In Napoleon sam je pripovedoval, da mu je oče priprost, a bistroumen veseljak, mati pa žena joklene volje. Ko je postal oče Karel poslanec, zastopnik korzikanskega plemstva v pariškem Versaillesu, je vzel sina Napoleona s seboj ter ga je dal v vojaško šolo v Briennu.

In Napoleon je preživel kot dijak vse bridkosti in ponižanja bednega študenta ter je kasneje kot mlad vojak trpel vsa pomanjkanja in zapostavljanja reveža brez protekcije in vpliva. A prav zaradi teh grenkih izkušenj se je oklenil z vso strastjo načela revolucije: „Vsi ljudje so enakopravni!“ in prav zato je bilo glavno geslo njegovega življenja: „Talentom se mora odpreti svobodna pot!“ Z nečuvno ener-

gijo je študiral, večkrat lačen in slabo obtečen, prekosil je vse plemenite tekmece, postal častnik, kmalu že poveljnik, zmaga-lec in končno general. Ponujal se je ruski armadi, a bil zavržen!! Usoda! — Njegove zmage v Italiji so ga dvignile na prvo mesto francoskih revolucijskih poveljnikov, a hkratu tudi premetenih diplomatov. In postal je konzul v triumviratu, nato konzul absolutist ter končno cesar.

Papež, kralji, cesarji in carji so se mu klanjali ter ga — sovražili: vse je pač nadkriljeval po genialnosti, energiji, naprednosti in osebni hrabrosti. On, sin malega advokata! In padel je edinole zaradi prevelike, preveč dobesedne discipline svojega maršala Grouchyja, ki mu med bitko pri Waterloo ni prišel s svojo armado na pomoč. Ako bi se bil Grouchy pravčasno in brez povelja, ki le slučajno ni došlo, udeležil bitke, bi se bilo morda kolo zgodovine popolnoma okrenilo in Napoleon bi ne bil izgubil prestola.

Od 1.1796.—1813. se je bleščala Napoleonova zvezda na svetovnem nebesu ter se je utrnila hipoma. — A njegova slava je večna. Lord Byron, Heinrich Heine, Beranger, največji pesniki, pisatelji, slikarji in kiparji so ga opevali in proslavljali kot celega moža, ki ima historija malo enakih. Tudi po svojih človeških napakah je bil velik. Usodna pa mu je postala megalomanija: pozabil je končno, da je ljudstvo vse in da je interes države preko vsega. Zatajil je demokratična načela, ki so ga dvignila ter se je vdal vasezaljubljenosti, mržnji in zavisti ter ničemernosti. To je njegova krivda, ki je prinesla svetu toliko neizmerne gorja.

Toda tekom sto let vzlic vsej negativni kritiki Napoleonova popularnost skoraj da ni prav nič obleдела. Zlasti ne med Francozi. Slovencem pa je ime Napoleonovo med najsvetlejšimi. Dne 1. aprila 1797. je bil Napoleon Buonaparte, tedaj vrhovni poveljnik zmagovite francoske armade, v Ljubljani. Prvič je takrat med francosko okupacijo slovenskih dežel prišel slovenski

jezik do svojih pravic in je začutil naš narod pomladanski veter svobode in demokratičnosti. In Jugoslovenci so po Napoleonovi zaslugi doživeli 1.1809. prvič vsaj delno ujedinjenje. Nova Ilirija od Visokih Tur do Bara je obsegala 60.400 km² in štela nad dva milijona Slovencev, Hrvatov in Srbov. Takrat je zapel naš Valentin Vodnik svojo „Ilirijo oživiljeno“ v zlati, naivni veri, da je končno napočila slovenskemu narodu doba duševne svobode in modernega napredka. Maršal Marmont, vojvoda dubrovniški, je bil ilirski guverner s podkraljevsko oblastjo ter je stoloval v ljubljanski škofijski palači. In uvedel je res demokratično upravo, ki se je odlikovala od nemške avstrijske kot dan in noč. Občine so upravljali slovenski meri v uradniškem činu, sodišča so uradovala naglo in pravično, javni red je bil vzoren, prejšnje roparstvo in tatinstvo je bilo urno zatrito, uredila se je aprovizacija mest ter se je javno zdravstvo korenito izboljšalo. Pospeševalo se je zanemarjeno kmetijstvo in gozdarstvo, ščitila sta se lov in ribarstvo ter pospeševala obrt in trgovina. In Francozi so gradili po naših krajih ceste, mostove, zlasti pa šole. V vsaki občini naj bi bila ljudska šola za dečke in v vsakem večjem kraju šola tudi za deklice. Francozi so otvorili visoke šole za zdravilstvo, kirurgijo, tehniko in pravoznanstvo, liceje in gimnazije pa so pospeševali in jim nastavljali najboljše domače in svoje profesorje. Učni jezik po ljudskih šolah je bil slovenski, po višjih zavodih pa tudi francoski. Matej Ravnihar je bil kancelar prve slovenske univerze in Valentin Vodnik ravnatelj ljubljanske gimnazije; slovenska knjiga se je svobodno širila med ves naš narod. Ogromen napredek!

Ob stoletnici Napoleonove smrti se s hvaležnostjo spominjamo velikega moža, ki je že 1.1809. vedel, da smo Jugoslovenci en narod ter nas je prvi ujedinil vsaj deloma v eno državo, Napoleona, ki nam je dal prvi okusiti sadove prave kulture, svobode in demokratičnosti. Sl. N.

